

Mate Granić. *Diplomatska oluja*, Večernji list, Zagreb, 2019. 228 str.

Sjećanja i osobni memoari, detaljno izloženi u knjizi *Diplomatska oluja*, autora Mate Granića, nastoje rasvijetliti važne povijesne događaje prilikom stvaranja Republike Hrvatske u vrijeme 90-tih godina prošlog stoljeća. Granić u knjizi opisuje međudržavne odnose u brojnim političkim pregovorima, okolnosti u kojima je došlo do potpisivanja važnih sporazuma sve do provođenja mirne reintegracije okupiranih područja RH, kroz period od 1991. do 2000. godine. Mate Granić bio je ministar vanjskih poslova Republike Hrvatske, potpredsjednik Vlade RH te iznimno blizak suradnik prvog hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana tijekom njihove zajedničke suradnje.

Djelo *Diplomatska oluja* sastoji od šest poglavlja, koja su međusobno sadržajno povezana, *Uvoda* (13) te poglavlja *Predsjednik Tuđman: Nemam pravo na ostavku* (17 – 31), *Izetbegović: Vi nama srednju Bosnu, a mi vama sve južno i zapadno od Prozora* (37 – 61), *I Clinton je morao nagovarati Izetbegovića da prihvati mir* (63 – 82), *Da, predsjedniče, ovo je pravi trenutak za vojnu operaciju* (85 – 108), *Christopher: Moram vas zamoliti da vaše snage ne zauzimaju Banju Luku* (111 – 136) te posljednjeg poglavlja *Kuharić: Slažem se, naša desnica nikad ne bi stvorila državu*, koja će ukratko biti prikazana u nastavku.

U uvodnom dijelu autor najavljuje poglavlja knjige u kojoj su opisani ključni događaji, gdje je kao izravni sudionik svjedočio iznimno važnim trenucima u stvaranju današnje moderne hrvatske države. Prvo poglavlje opisuje okolnosti zbog kojih predsjednik Tuđman poziva hrvatske građane na referendum o nezavisnosti od bivše države, stvaranju Vlade demokratskog jedinstva, donošenju Deklaracije o suverenosti hrvatske države unatoč protivljenju Europske zajednice koja je bila za očuvanje Jugoslavije, u okolnostima bez podrške međunarodne zajednice.

Iz perspektive osobnog iskustva autor opisuje događanja koja su uslijedila 1991. godine, kada je uspješno spriječena okupacija Zagreba, bombardiranje Zagreba bivše JNA, nakon kojih su donesene važne odluke o nezavisnosti Hrvatske te prekid svih veza s bivšom državom. Unatoč iznimno zahtjevnim diplomatskim naporima i pregovorima, te potpisanim sporazumu o prekidu vatre, dogodio se pad Vukovara, 18.

studenog 1991. Granić opisuje težinu trenutka u kojem se našao cijeli politički vrh države, demantira priče i glasine o tzv. izdaji Vukovara.

Slijedom tih događaja autor svjedoči o naporima za postizanje brojnih uvjeta za međunarodno priznanje Hrvatske. Diplomatski pregovori na području deblokade i evakuacije vojarni bivše JNA na teritoriju Hrvatske, prihvaćanje odluke Badinterove komisije, prihvaćanje Vanceovog plana, prihvaćanje međunarodnih snaga UN-a, donošenje Ustavnog zakona o zaštiti manjina, potpisivanje sporazuma o prekidu vatre te naposljetku dobivanje pozitivnog mišljenja Promatračke misije EZ-a, za čiji uspjeh su autoru bila potrebna iznimna diplomatska znanja, vještine i sposobnosti.

Granić navodi ključne aktere s domaće i međunarodne političke scene, koji su odigrali važnu ulogu u međunarodnom priznanju Hrvatske, poput dužnosnika Svete Stolice, Njemačke, Islanda, Mađarske, Danske i Belgije.

U drugom poglavlju autor detaljno opisuje tijek ratnih zbivanja u BIH, napadima na teritorij RH sa cijelog teritorija BIH, zločinima koje su počinili bosanski Srbi predvođeni Radovanom Karadžićem i Ratkom Mladićem, pasivnosti Alije Izetbegovića i međunarodne zajednice te neuspjeha svih planova za zaustavljanje rata u BIH. 1993. godine Granić postaje ministrom vanjskih poslova, te ga predsjednik Tuđman zadužuje za pregovore s Muslimanima, dok Gojka Šuška zadužuje za brigu o Hrvatima u BIH. Granićevi naponi uloženi su u novi ustroj MVP-a, uspostavljanje teritorijalnog integriteta RH i zaustavljanje rata te postizanje mira u BIH. Diplomatski angažiran, posebno dobre odnose ostvaruje sa SAD-om i Njemačkom. U ovom dijelu knjige detaljno je opisana njegova uloga prilikom zbivanja oko zatvaranja logora u BIH, tajnih pregovora o zaustavljanju rata između Hrvata i Bošnjaka te o pripremi i potpisivanju Ženevske deklaracije, prvog mirovnog sporazuma nakon raspada bivše države i međunarodnog priznanja RH. Granić se prisjeća svih detalja djelovanja Vlade RH na čelu s predsjednikom Tuđmanom u pregovorima oko prekida vatre između Hrvata i Bošnjaka. U dva navrata početkom 1994. godine (10. i 17. siječnja) u Austriji, a potom i u Ženevi, Izetbegović i Tuđman se sastaju radi pronalaženja načina za prekidom vatre, kojom prilikom Izetbegović nudi podjelu BIH, na koju u oba navrata dr. Tuđman ne pristaje.

Treće poglavlje stavlja naglasak na stalnoj, svakodnevnoj diplomatskoj aktivnosti (diplomatskoj oluji) među svim relevantnim čimbenicima na području BIH, a posebno na uključenju SAD-a, Njemačke i Velike Britanije. Slijedom navedenih diplomatskih aktivnosti i zahtjevnih pregovora Granić je u jednom danu posjetio Bonn, Rim, Vatikan i Ženevu. Warren Christopher, državni tajnik SAD-a te tadašnji predsjednik Bill Clinton bili su intenzivno uključeni u pregovore oko primirja te je do potpisivanja Washingtonskog sporazuma 1994. godine.

U četvrtom poglavlju autor opisuje događanja povezana sa međunarodnom inicijativom Plana Z-4 kojim bi se lokalnim Srbima dala „država u državi“. Unatoč prihva-

ćanju pregovora od strane Hrvatske, s druge strane uslijedilo je rezolutno odbijanjem te su pregovori završili prije nego su i započeli. Hrvatsko vodstvo otkazuje dotadašnji mandat misije UN-a i traži nove snage. Početkom proljeća 1995. u pregovore ulazi vrlo kompetentni pregovarač s američke strane, R. Holbrooke, koji je u mnogome našao zajednički jezik s hrvatskim vodstvom.

Nakon uspostave teritorijalnog integriteta RH glavni zadatak međunarodne zajednice bila je uspostava mira u BiH o čemu autor govori u petom poglavlju. Detaljno opisuje dramatična događanja u američkoj vojnoj bazi u Daytonu gdje su se mape i planovi razgraničenja o podjeli BiH mijenjali iz sata u sat. Pregovori su završili s uspjehom za našu diplomaciju kojom su uglavnom postignuti svi relevantni ciljevi. Daytonski sporazum parafiran je u studenom 1995, a potpisan u Parizu krajem prosinca iste godine. Po potpisivanju Daytonskog sporazuma glavna zadaća hrvatske diplomacije bila je mirna reintegracija hrvatskog Podunavlja, što je autor, kao jedan od glavnih aktera potanko opisao.

Šesto poglavlje govori o događajima u godinama koje slijede kada je predsjedniku Tuđmanu dijagnosticirana teška bolest te godinama nakon njegove smrti, koja je ponajviše utjecala na sva politička događanja i cjelokupni politički život Republike Hrvatske. Za Granića tada počinje teško političko razdoblje. 1998. godinu obilježili su smrt ministra obrane Gojka Šuška i ponovni posjet Svetog Oca Hrvatskoj. Autor dolazi u situaciju prvog iskušenja o podnošenju ostavke na dužnost, zbog neprihvatanja Vlade o planu povratka izbjeglica. Od ostavke ga odgovora predsjednik Tuđman. Te godine Granić preuzima posljednje zadaće koje mu daje predsjednik Tuđman, da od SAD-a zatraži podršku u pregovorima s MMF-om i Svjetskom bankom te on odmah dogovara sastanke i nastavlja dobru suradnju s M. Albright u Washingtonu. Ministar Granić predvodi hrvatsko izaslanstvo na summitu NATO-a u Washingtonu, gdje je održao govor na plenarnoj sjednici zajedno s Billom Clintonom. U ovom poglavlju autor navodi sve važne zasluge predsjednika Tuđmana prilikom stvaranja moderne hrvatske države, nabroja odluke za koje je zaslužan te ga opisuje kao povijesnu osobu i iznimno velikog državnika. Također, autor opisuje svoju blisku suradnju s predsjednikom Tuđmanom od prvog susreta s njime, njihovu suradnju, sve do njegove smrti.

Na kraju knjige prikaz je potpisanih međunarodnih sporazuma i dokumenata u kojima je autor osobno sudjelovao ili ih je potpisao. Na posljednjim stranicama knjige sažetak je njegovog svjedočenja kao svjedoka obrane hrvatskih generala na Haškom sudu.

Knjiga je namijenjena kako stručnoj tako i široj zainteresiranoj javnosti u proučavanju i razumijevanju bitnih događaja u stvaranju moderne hrvatske države te u tome iznimno osobnog doprinosa i tada povijesne uloge Mate Granića.